

ČETVRTI IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI NACIONALNOG PROGRAMA ZA UNAPRJEĐENJE OBJEKATA ZA PROIZVODE ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I OBJEKATA ZA NUS PROIZVODE ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Zaključkom Vlade Crne Gore broj 07-303 od 20. jula 2017. godine, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je zadužena da izvještava Vladu Crne Gore i Evropsku komisiju o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla (u daljem tekstu: NPOU).

Dalje, u skladu sa obavezom definisanom Programom rada Vlade Crne Gore za 2021.godinu Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je pripremila Četvrti izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla za period od 01. januara 2019.godine do 1. juna 2021. godine, u skladu sa rokovima i aktivnostima utvrđenim Odlukom o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima za hranu broj 323-53/19-1 od 25.10.2019 godine.

U nastavku je dat hronološki prikaz aktivnosti i rezultata praćenja unaprjeđenja objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla od usvajanja NPOU 2017.godine, do danas:

Prvi polugodišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla za period od 01. juna do 31. decembra 2017. godine usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore od 25. januara 2018. godine. Izvještaj je dostavljen Evropskoj komisiji.

Drugi polugodišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla za period od 01. januara do 30. juna 2018. godine usvojen je na sjednici Vlade Crne Gore od 6 jula 2018. godine. Izvještaj je dostavljen Evropskoj komisiji.

Prva evaulacija efikasnosti procesa unaprjeđenja objekata:

Radna grupa za praćenje, koordinaciju i procjenu efikasnosti procesa unaprjeđenja objekata je nakon analize dostavljenih izvještaja krajem 2017. godine, procijenila da određeni broj subjekata nije uspio u potpunosti da završi aktivnosti u skladu sa rokovima datim u planovima unaprjeđenja. Najčešći razlog za neizvršavanje planiranih aktivnosti, odnosno neotklanjanje neusaglašenosti u objektima, je nedostatak finansijskih sredstava za investicije u infrastrukturu,. U skladu sa utvrđenim stanjem pripremljen je predlog prve Odluke o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima. Obzirom na cilj, očuvanje i povećanje domaće proizvodnje uz postepeno prilagođavanje zahtjevima EU ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja donio je **Odluku o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima za hranu 11. oktobra 2017.** Godine. Po ovoj odluci svi zainteresovani subjekti u poslovanju hranom su imali mogućnost da najkasnije do 31.3.2018. godine podnesu Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava) zahtjev za produženje rokova za otklanjanje neusaglašenosti u objektima utvrđenim u ranije odobrenim Planovima unaprjeđenja. U skladu sa ovom Odlukom o produženju rokova podnijeto je 56 zahtjeva. Subjekti u poslovanju hranom su uz zahtjev za produženje rokova dostavili nove, ažurirane planove unaprjeđenja za pojedinačne objekte.

Radna grupa je sproveda postupak procjene i odobravanja dostavljenih inoviranih planova unaprjeđenja nakon čega su subjektima u poslovanju hranom izdata nova, privremena odobrenja za obavljanje djelatnosti do datuma krajnjeg roka za otklanjanje neusaglašenosti prema novim, odobrenim planovima unaprjeđenja. Uprava je izdala nova, privremena

odobrenja za obavljanje djelatnosti do datuma krajnjeg roka za otklanjanje neusaglašenosti prema novim, odobrenim planovima unaprjeđenja.

Nakon toga pripremljene su prve Izmjene i dopune Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla koje je Vlada usvojila na 112. sjednici, 7. marta 2019. godine, sa oznakom INTERNO.

Treći polugodišnji izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla za period od 01. jula do 31. decembra 2018. godine usvojen je 112. na sjednici Vlade Crne Gore, 7. marta 2019. godine. Izvještaj je dostavljen Evropskoj komisiji.

Druga evaulacija efikasnosti procesa unaprjeđenja objekata:

Analizom stanja, krajem 2019. godine, na osnovu izvještaja inspektora o sprovedenim kontrolama neusaglašenih objekata i stepena otklanjanja nepravilnosti po Planovima unaprjeđenja ocijenjeno je da je neophodno i dalje obezbijediti pravne preduoslove za dalje poslovanje ovih objekata i dalje korišćenje dostupnih sredstava podrške (IPARD i dr.).

Shodno navedenom, Uprava–Sektor za bezbjednost hrane je inicirala donošenje nove Odluke o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima za proizvode životinjskog porijekla i objektima za nusproizvode životinjskog porijekla.

Ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja je uvažavajući razloge i značaj očuvanja i povećavanje proizvodnje hrane životinjskog porijekla donio novu Odluku o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima za hranu broj 323-53/19-1 od 25.10.2019. godine.

U skladu sa ovom Odlukom definisano je da.

- subjekat u poslovanju hranom kojem je na osnovu odobrenog Plana unaprjeđenja objekta izdato privremeno odobrenje za obavljanje djelatnosti sa rokom važenja do 31. decembra 2019. godine, a koji nije u mogućnosti da do ovog datuma otkloni sve neusaglašenosti predviđene Planom unaprjeđenja, najkasnije do 15. decembra 2019. godine, podnese Upravi zahtjev za produženje rokova u odobrenom Planu unaprjeđenja, sa novim datumima otklanjanja pojedinih neusaglašenosti i datumom konačnog završetka unaprjeđenja objekata;
- subjekat u poslovanju hranom kojem je na osnovu odobrenog Plana za unaprjeđenje objekata izdato privremeno odobrenje za obavljanje djelatnosti sa rokom važenja od 31. decembra 2020, 2021, 2022, 2023, 2024. godine, a koji nije u mogućnosti da do ovog datuma otkloni sve neusaglašenosti predviđene Planom unaprjeđenja, u periodu od 1. februara 2020. godine do 1. septembra 2020. godine podnese Upravi zahtjev za produženje rokova u odobrenom Planu unaprjeđenja, sa novim datumima otklanjanja pojedinih neusaglašenosti i datumom konačnog završetka unaprjeđenja objekata.

Krajnji rok za otklanjanje neusaglašenosti je 31. decembar 2025. godine. (rok odobren od strane Evropske komisije, Pregovračka pozicija -Poglavlje 12).

Nakon podnošenja zahtjeva i zapisnika nadležnih inspektora, Uprava je izvršila pregled 52 pojedinačna Plana unaprjeđenja i nakon toga odobrila nove rokove za unaprjeđenje i donijela nova privremena odobrenja za obavljanje djelatnosti do datuma završetka unaprjeđenja objekata datih u novim Planom unaprjeđenja, što je i prikazano u Izmjenama Nacionalnog

programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla koji je dostavljen Vladi na usvajanje.

Hronološki prikaz aktivnosti u procesu unaprjeđenja objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla za period decembar 2014 - jun 2021.

- I. Krajem 2014. godine, kao aktivnost za ispunjenje Mjerila III za otvaranje pregovora u Pregovaračkom poglavlju 12 - Bezbednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika sproveden je, na zahtjev Evropski Komisije, sproveden postupak procjene usaglašenosti objekata sa EU standardima. Izvršena je procjena svih objekata koji su u tom period obavljali djelatnost poslovanja hranom životinjskog porijekla I nusproizvoda životinjskog porijekla I bili upisani u odgovarajuće registre ministarstva poljoprivrede i uprave tj. ukupno 172 objekta za hranu životinjskog porijekla i 6 objekata za nusproizvode životinjskog porijekla.

Tom procjenom su objekti razvrstani u dvije grupe: Usaglašeni sa EU standardima i Neusaglašeni sa EU standardima Nakon ove kategorizacije samo tri objekta su prcijenjena kao usaglašeni objekti za hranu sa standardima EU a169 objekata neusaglašeni sa EU standardima.

Lista objekata za proizvode životinjskog porijekla po sektorina/djelatnostima I objekat aza nusproizvode životinjskog porijekla dostavljena EK nakon prve procjene krajem 2014. godine:

OBJEKTI ZA HRANU ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA			
Kategorija	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima	Nijesu usaglašeni sa EU standardima (uključujući HACCP)	ukupno
Sektor mesa	2	65	67
Sektor mlijeka	0	29	29
Sektor proizvoda ribarstva	1	13	14
Ostalo (jaja, skladišta sa T režimom)	0	62	62
Ukupno	3	169	172
OBJEKTI ZA NUSPROIZVODE ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA			
Koža i vuna	3	3	6
Ukupno	3	3	6

- II. **Krajem 2015. godine sprovedena je, po zahtjevu EK, dodatna kategorizacija** kojom su ovi objekti, u odnosu na stepen neusaglašenosti, razvrstani u tri kategorije:

- Kategorija I - objekti koji su usaglašeni sa EU zahtjevima;
- Kategorija II - objekti u kojima su utvrđene neusaglašenosti manjeg obima, čije otklanjanje zahtijeva kraći vremenski period (najduže 6 mjeseci). Subjekti u poslovanju hranom, čiji su objekti razvrstani u kategoriju II, nakon isteka perioda od 6 mjeseci, ponovo su kontrolisani. U slučaju da su otklonjene neusaglašenosti objekat je prebačen u kategoriju I, a u slučaju da nijesu otklonjene neusaglašenosti u kategoriju III.
- Kategorija III - objekti u kojima su utvrđene neusaglašenosti većeg obima, čije otklanjanje zahtijeva duži vremenski period i veća finansijska ulaganja.

Proces dodatne kategorizacije, završen je 29.02.2016. godine. Kategorisano/procijenjeno je ukupno 167 objekata za proizvode životinjskog porijekla.

Nakon završenog postupka kategorizacije, ostale su samo dvije grupe objekata:

1. objekti kategorije I (usaglašeni sa EU zahtjevima) i
2. objekti kategorije III (neusaglašeni sa EU zahtjevima, sa odobrenim Planovima unaprjeđenja objekata).

Od dana stupanja na snagu Zakona o bezbjednosti hrane i Uredbe o uslovima za odstupanje u pogledu izgradnje, uređenja i opremanja objekata koji imaju mali obim proizvodnje, prerade i obrade hrane, svi novoodobreni objekti moraju ispunjavati zahtjeve higijene utvrđene nacionalnim propisima koji su u potpunosti usklađeni sa pravnom tekovinom EU u ovoj oblasti

III. Nacionalni program za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla

Objekti kategorije III (neusaglašeni sa EU zahtjevima, sa odobrenim Planovima unaprjeđenja objekata) su predmet praćenja unaprjeđenja po Nacionalnom programu za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla, od usvajanja programa, 2017.godine, do usaglašavanja svih objekata koji su u procesu praćenja. U NPUO data je strategija i Plan unaprjeđenja sa rokovima za otklanjanje neusaglašenosti zasvaki pojedinačni objekat iz kategorije III: objekti neusaglašeni sa EU zahtjevima.

U NPUO, dat je pregled svih odobrenih objekata za proizvode životinjskog porijekla i za nusproizvode životinjskog porijekla, razvrstanih prema djelatnostima i kategorijama u odnosu na usaglašenost sa EU zahtjevima, na dan 18. maj 2017. godine, kako je dato u tabeli.

Tabela: Usaglašenost objekata za proizvode životinjskog porijekla na dan 18. maj 2017. Godine

DJELATNOST	Usaglašeni sa EU zahtjevima	Neusaglašeni sa EU zahtjevima	UKUPNO
klanice - papkari	2	20	22
klanice - živina	2	2	4
mesne prerađevine	0	2	2
prerada mesa	2	26	28
obrada crijeva	1	1	2
prerada mlijeka	6	23	29
proizvodi ribarstva	5	2	7
otpremni centar- školkje	0	2	2
pakovanje jaja	2	4	6
skladištenje hrane	23	31	54

UKUPNO	43	113	156²
---------------	-----------	------------	------------------------

U NPUO predstavljeni su objekti koji su usaglašeni sa EU zahtjevima i imaju trajna odobrenja za obavljanje djelatnosti, kao i objekti koji nijesu usaglašeni sa EU zahtjevima i imaju privremena odobrenja za obavljanje djelatnosti, nakon prethodno dostavljenih i odobrenih individualnih planova unaprjeđenja od strane Uprave. Svim objektima je dodijeljen veterinarski kontrolni broj.

Privremena odobrenja su izdata do krajnjeg roka za otklanjanje neusaglašenosti utvrđenog u odobrenom Planu unaprjeđenja za svaki objekat pojedinačno. Ovi objekti, sa privremenim odobrenjem za obavljanje djelatnosti, svoje proizvode mogu stavljati na tržište Crne Gore i tržišta trećih zemalja. Na ovaj način su stvoreni svi preduslovi za nastavak poslovanja u objektima za proizvodnju hrane životinjskog porijekla, očuvanje domaće proizvodnje hrane uz postepeno unaprjeđivanje do nivoa ispunjenosti EU zahtjeva u momentu ulaska u EU i nesmetano plasiranje proizvoda na zajedničko evropsko tržište.

Nakon završetka postupka procjene i kategorizacije, objekti za nusproizvode životinjskog porijekla su kategorisani u dvije kategorije: usaglašeni i neusaglašeni sa EU propisima, kako slijedi:

DJELATNOST	Usaglašeni sa EU zahtjevima	Neusaglašeni sa EU zahtjevima	UKUPNO
Obrada kože i vune	3	3	6

Prema NPUO i pojedinačnim planovima unaprjeđenja objekata, data je i planirana dinamika unaprjeđenja, Dakle, od ukupno 113 objekata za koje su subjekti poslovanja hranom predali prve, individualne planove unaprjeđenja i koji su odobreni, završetak unaprjeđenja je bio planiran, po godinama i polugodištima, kako slijedi:

godina	polugodište	broj objekata koji će dostići EU zahtjeve	% objekata koji će dostići EU zahtjeve
2017	I	1	1%
	II	48	42%
2018	I	9	8%
	II	35	31%
2019	I	0	0%
	II	13	12%
2020	I	0	0%
	II	7	6%

Što se tiče objekata za nus proizvode životinjskog porijekla, nije bilo nikakvih izmjena u odnosu na NPUO.

Inspektori su vršili nadzor u neusaglašenim objektima u skladu sa Procedurom za sprovođenje nadzora nad postupanjem subjekata u vezi otklanjanja neusaglašenosti i poštovanja rokova utvrđenih planom unaprjeđenja i Odlukom o načinu praćenja sprovođenja unaprjeđenja objekata u poslovanju hranom i dostavljali izvještaje o utvrđenom stanju Upravi.

Uprava je nakon evaluacije dostavljenih izvještaja procijenila da određeni broj subjekata nije uspio u potpunosti da završi aktivnosti u skladu sa rokovima datim u planovima unaprjeđenja. Najčešći razlog za neizvršavanje planiranih aktivnosti, odnosno otklanjanje neusaglašenosti, je nedostatak finansijskih sredstava za investicije u infrastrukturu. S obzirom na cilj, očuvanje i povećanje domaće proizvodnje uz postepeno prilagođavanje zahtjevima EU, ministar

poljoprivrede i ruralnog razvoja je donio Odluku o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima za hranu 11. oktobra 2017. godine po kojoj su svi zainteresovani subjekti u poslovanju hranom imali mogućnost da najkasnije do 31.3.2018. godine podnesu Zahtjev za produženje rokova za otklanjanje neusaglašenosti u objektima utvrđenih u ranije odobrenim Planovima unaprjeđenja. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je blagovremeno planiralo i uočilo potrebu za pružanje podrške subjektima za unaprjeđenje objekata. U izvještajnom periodu, subjekti su imali mogućnost korišćenja dostupnih IPARD like fondova. Određeni broj subjekata je koristio ova sredstva, neke investicije su u toku, a određene su završene i objekti su iz grupe neusaglašenih objekata prešli u kategoriju objekata usaglašenih sa EU standardima.

Dodatno, nove Mjere IPARD programa su opredijeljene za unaprjeđenje objekata za hranu u cilju dostizanja EU zahtjeva za bezbjednost hrane, tako da će subjekti biti u mogućnosti da i dalje koriste dostupna sredstva za unaprjeđenje objekata.

U skladu sa Odlukom o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima za hranu podnijeto je ukupno 56 zahtjeva za produženje rokova za otklanjanje neusaglašenosti. Subjekti u poslovanju hranom su uz zahtjev za produženje rokova dostavili nove, ažurirane planove unaprjeđenja za pojedinačne objekte.

Radna grupa je sproveda postupak procjene i odobravanja dostavljenih inoviranih planova unaprjeđenja nakon čega su subjektima u poslovanju hranom izdata nova, privremena odobrenja za obavljanje djelatnosti do datuma krajnjeg roka za otklanjanje neusaglašenosti prema novim, odobrenim planovima unaprjeđenja. Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove je izdala nova, privremena odobrenja za obavljanje djelatnosti do datuma krajnjeg roka za otklanjanje neusaglašenosti prema novim, odobrenim planovima unaprjeđenja

Tabelarni prikaz realizacije NPUO u periodu od 1.jula do 31.decembra 2018.godine:

Djelatnost	Ukupan broj objekata u Crnoj Gori nakon kategorizac. 2015/2016	Objekti usaglašenisa EU zahtjevimaJul 2017 Datum usvajanja NPUO	Objekti usaglašeni sa EU zahtjevima Prvi izvještajni period 01.06.-31.12.2017	Objekti usaglašeni sa EU zahtjevima Drugi izvještajni period 01.01-30.-06.2018	Objekti usaglašeni sa EU zahtjevima Treći izvještajni period 01.07-31.12.2018	Ukupan broj objekata usaglašenih sa EU zahtjevima	Ukupan broj objekata neusaglašenih sa EU zahtjevima
klanice-papkari*	6	2	1	1	1	4	16
klanice-živina	4	2	0	0	0	2	2
mesne preradevine	2	0	0	0	1	1	1
prerada mesa	28	2	1	3	1	5	21
obrada crijeva	2	1	0	0	0	1	1
prerada mlijeka	29	5	2	1	2	10	15
proizvodi ribarstva	7	5	0	0	0	4	1
centri za školjke	2	0	2	0	0	2	0
pakovanje jaja	6	2	1	0	0	3	3
skladištenje hrane	54	23	7	0	1	31	14
	156	42	14	5	7	63	74

Napomena: U izvještajnom periodu došlo je do određenih promjena: neki objekti su iz djelatnosti klanja prešli u djelatnost proizvodnje proizvoda od mesa, neki objekti su prestali sa radom, neka skladišta su iz registra odobrenih objekata brisana jer u skladu sa propisima o registraciji objekata obavljaju djelatnost koja podliježe registraciji a neodobranju i ti objekti sada nemaju veterinarski kontrolni broj već su upisani kao objekti za skladištenje i promet na veliko hrane sa i bez temperaturnog režima i posluju i hranom neživotinjskog porijekla i upakovanom hranom životinjskog porijekla od kojih su neki bili usaglaseni sa EU standardima.

Dakle, od ukupno 74 objekata za koje su subjekti poslovanja hranom predali individualne planove unaprjeđenja i koji su odobreni, završetak unaprjeđenja je planiran, po godinama i polugodištima, kako slijedi:

Pregled rokova za unaprjeđenje objekata nakon odobravanja novih Planova unaprjeđenja u skladu sa odlukom o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u objektima za hranu, iz 2017.godine:

Godina	Broj objekata koji će dostići EU zahtjeve	% objekata koji će dostići EU zahtjeve
2019	18	24,32
2020	25	33,78
2021	9	12,16
2022	8	10,81
2023	5	6,76
2024	6	8,11
2025	3	4,05

Radna grupa za praćenje, koordinaciju i procjenu efikasnosti procesa unaprjeđenja objekata je krajem 2019. godine, nakon evaluacije dostavljenih izvještaja inspektora o sprovedenim kontrolama neusaglašenih objekata i stepena otklanjanja nepravilnosti po Planovima unaprjeđenja ocijenila da je neophodno stvoriti uslove za nastavak poslovanja ovih objekata i dalje korišćenje dostupnih sredstava podrške (IPARD) jer i dalje, određeni broj subjekata nije uspio u potpunosti da završi aktivnosti u skladu sa rokovima datim u planovima unaprjeđenja.

Najčešći razlog za neizvršavanje planiranih aktivnosti, odnosno neotklanjanje neusaglašenosti, je nedostatak finansijskih sredstava za investicije u infrastrukturu.

Shodno navedenom, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove–Sektor za bezbjednost hrane je inicirao donošenje nove Odluke o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima za hranu.

Ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja je uvažavajući razloge i značaj za očuvanje objekata i povećavanje proizvodnje hrane donio Odluku o produženju rokova za otklanjanje neusaglašenosti u odobrenim objektima za hranu broj 323-53/19-1 od 25.10.2019 godine. Ovom odlukom su stvoreni uslovi za produžavanje rokova za otklanjanje neusaglašenosti u objektima kategorije III koji imaju privremena odobrenja. U skladu sa postupkom utvrđenim ovom Odlukom, nakon podnošenja zahtjeva i zapisnika nadležnih inspektora, Uprava je izvršila pregled 52 dostavljena, pojedinačna Plana unaprjeđenja i nakon toga odobrila subjektima u poslovanju hranom nove rokove za unaprjeđenje i donijela nova privremena odobrenja za obavljanje djelatnosti do datuma završetka unaprjeđenja objekata datih u novim, inoviranim Planovima unaprjeđenja.

Tabela 3: Usaglašenost Objekata za proizvode životinjskog porijekla na dan 01. jun 2021. godine

Djelatnost	Usaglašeni sa EU zahtjevima	Neusaglašeni sa EU zahtjevima	Ukupno
klanice-papkari	5	15	20
klanice-živina	2	2	4
mesne prerađevine	1	0	1
prerada mesa	9	19	28
obrada crijeva	1	1	2
prerada mlijeka	10	15	25
proizvodi ribarstva	5	0	5
centri za školjke	2	0	2
pakovanje jaja	3	3	6
skladištenje hrane	30	10	40
UKUPNO	68	65	133

Napomena: Neki objekti su prestali sa radom i određeni broj skladišta je iz kategorije odobrenih objekata prepisan po službenoj dužnosti u registar registrovanih objekata. Sada ta skladišta nemaju veterinarski kontrolni broj već su upisani kao objekti za skladištenje i promet na veliko hrane sa i bez temperaturnog režima i posluju i hranom neživotinjskog porijekla i upakovanom hranom životinjskog porijekla.

ZAKLJUČAK

Generalno posmatrano, evidentno je unaprjeđenje objekata u prethodnom periodu u odnosu na presjek stanja objekata koji je dostavljen Evropskoj komisiji krajem 2014. godine, kada su samo 3 objekta bila u potpunosti usaglašena sa EU zahtjevima. Zahvaljujući činjenici da je Poglavlje 12 otvoreno i da je na taj način Crna Gora dobila dodatne smjernice i podršku EU, u cilju potpunog usaglašavanja sa standardima EU, proces usaglašavanja objekata je značajno dobio na zamahu.

Činjenica da je za samo pet godine sa EU zahtjevima usaglašeno 68 objekata za proizvodnju proizvoda životinjskog porijekla, pa sada, polovinom 2021. godine, u Crnoj Gori ima 68 usaglašena objekata, govori u prilog tome da su sve aktivnosti nadležnih organa, kako u dijelu stvaranja pravnih preduslova, planiranja i donošenja stručnih i pravovremenih odluka doprinijela prvenstveno nastavku poslovanja ovih objekata bez ograničenja, korišćenju dostupnih podrški (IPARD), povećavanju proizvodnje hrane i izvozom hrane na tržišta zemalja iz okruženja ali i na tržište EU. Dodatno, značajno je unaprijeđen nivo obučenosti i poznavanje subjekata u poslovanju hranom sa novo usvojenim nacionalnim pravilima, Potpuno usaglašenim sa EU standardima u ovoj oblasti što doprinosi značajno boljem nivou

pripremljenosti subjekata za sigurno i održivo poslovanje I nakon pristupanja Crne Gore EU.

Sve ove aktivnosti su sprovedene na način koji je mjerljiv. Rezultat tih aktivnosti, kao i saradnja sa subjektima u poslovanju hranom koji su sa svoje strane pokazali veliku odgovornost i posvećenost je 68 potpuno usaglašena objekta sa EU standardima što je vrijedno pažnje posebno sa aspekta očuvanja i povećanja proizvodnje hrane životinjskog porijekla u Crnoj Gori, za domaće i evropsko tržište.

Subjekti u poslovanju hranom životinjskog porijekla su najzastupljeniji korisnici IPARD programa, Mjera 3 -Prerada, najčešće za investicije za rekonstrukciju i opremanje objekata po Planovima unaprjeđenja.

U tabeli ispod dat je uporedni prikaz usaglašanih objekata za proizvode životinjskog porijekla krajem 2014. godine i polovinom 2021. godine.

Djelatnosti/sektori	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima 2014.godine	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima krajem 2018.godine	Potpuno usaglašeni sa EU zahtjevima 2021.godine
Sektor mesa	2	13	17
Sektor mlijeka	0	10	10
Sektor ribarstva	1	6	7
Ostalo (jaja, skladišta)	0	34	34
Ukupno	3	63	68

Predlog zaključaka:

1. Vlada Crne Gore, je na sjednici od _____ 2021.godine, razmotrila i usvojila Četvrti izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla.
2. Zadužuje se Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove da Četvrti izvještaj o realizaciji Nacionalnog programa za unaprjeđenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla nakon usvajanja dostavi Evropskoj komisiji.